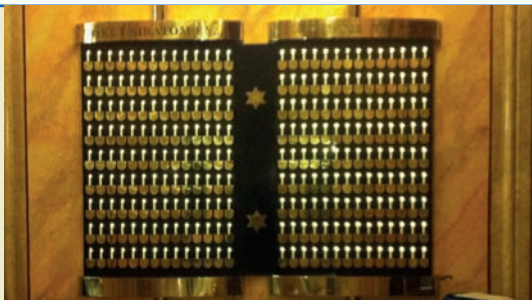

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajszej 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Szőgyényi Sándorné	október 5.	Feuerverger Pál	október 12.	Izidor Izrael	október 12.	Reiner Béla	október 23.
Gál (Báron) Márton	október 6.	Jávor Zsuzsanna	október 12.	Margit Neumann Kertész	október 12.	Hirschberg Dávid	október 27.
Rózsa Dezső	október 7.	Ferenc Izrael	október 12.	József Izrael	október 13.	Hirschberg Dávidné	október 27.
Aladár Izrael Kertész	október 7.	Zali Grünbaum Izrael	október 12.	Steiner Alfrédné	október 15.	Fellner Simon	október 30.
Gáti László	október 9.	Sara Nusbaum Izrael	október 12.	André Appel	október 18.	Csillag Erzsébet	október 31.
Frisch Zsuzsa	október 11.	Simó Tamás	október 12.	Dancz Béláné	október 21.		

Támogassa zsinagógánk alapítványát!

Az Alapítvány a Dohány utcai zsinagógáért az elmúlt években rengeteg programot szervezett a körzet hívei számára (kirándulás, múzeumlátogatás stb.), de környezetünk szebbé alakításáért is rengeteget tett Nádel Tamás elnök vezetésével. Elég megemlíteni az Emánuel park átalakítását, a sírkert rendbetételét, vagy éppen a Dohány templom orgonájának felújítását. S persze még hosszan sorolhatnánk, megemlítve, hogy minden évben anyagi segítséget nyújt valamely zsidó intézménynek.

Kérjük, támogassa Alapítványunkat!

Bankszámlaszám: 11707024-20359234-00000000

IBAN: HU71 1170 7024 2035 9234 0000 0000

Elkészült az új tábla

Egyrészt szomorú, másrészt örömteli, hogy betelt mindkét tábla a Jahrzeit-falon. Szomorú, hiszen azt jelenti, sok-sok eltávozott szeret-tünkre kell emlékezni. Örömteli, mert bizonyítja, jó ötlet volt, illetve így sokan állíthattak emléket elhunyt hozzátartozóiknak. A körzet vezetése a jelentős igényt figyelembe véve úgy döntött, újabb táblát állít a Dohány utcai zsinagógában. Az új táblát, a kis névtáblákkal, illetve a gyertyákkal a Zsidó Kulturális Fesztiválra áadták, így a fesztivál látogatói már megtekinthették azt a zsinagóga bejáratánál. Aki korábban elmulasztott jelentkezni, s most úgy gondolja, ily módon emlékezze elhunyt családtagjára, még nem késő el, és pótolhatja. Jelentkezni a templomkörzetben Fülöp Ildinél lehet.

A DOHÁNY UTCAI TEMPLOMKÖRZET NAGYÜNNEPI IMARENDJE AZ 5777. ZSINAGÓGAI ESZTENDŐRE

ב"ה

Rajs Hásónó I. este	2016. okt. 2.	18.03	Szukkajsz I. este	2016. okt. 16.	18.00
Rajs Hásónó I. reggel	2016. okt. 3.	9.00	Szukkajsz I. reggel	2016. okt. 17.	9.30
Rajs Hásónó II. este	2016. okt. 3.	18.00	Szukkajsz II este	2016. okt. 17.	18.00
Rajs Hásónó II. reggel	2016. okt. 4.	9.00	Szukkajsz II. reggel	2016. okt. 18.	9.30
Sábász Súvó este	2016. okt. 7.	18.00	Hajsánó Rábbó reggel*	2016. okt. 23.	7.30
Sábász Súvó reggel	2016. okt. 8.	9.30	Smini Áceresz este	2016. okt. 23.	18.00
Erev Jajm Kippur reggel*	2016. okt. 11.	7.00	Smini Áceresz reggel	2016. okt. 24.	9.30
Erev Jajm Kippur Mincha*	2016. okt. 11.	13.00	Smini Áceresz Mázkir	2016. okt. 24.	Kb. 10.30
Kol Nidre	2016. okt. 11.	17.45	Szimchász Tajró este	2016. okt. 24.	18.00
Jajm Kippur reggel	2016. okt. 12.	9.30	Szimchász Tajró reggel	2016. okt. 25.	9.30
Jajm Kippur Mázkir	2016. okt. 12.	Kb. 11.00	Sábász Börésisz este	2016. okt. 28.	18.00
Jajm Kippur-i böjt vége	2016. okt. 12.	18.47	Sábász Börésisz reggel	2016. okt. 29.	9.30

A csillaggal jelölt i.tentiszteletek a Talmud-Tórában (Bp. VII. Wesselényi u. 7.) alatt zajlanak! Templomjegyek a körzet irodájában válthatók!

Minden kedves testvérünknek békés, áldásos esztendőt kívánunk!!!!

לשנה טובה תכתבו

Dr. Frölich Róbert és Nádel Tamás köszöntője (2. oldal)

Várkonyi Tibor, Izsák Gábor és Dési János írása (3., 9. és 10. oldal)

Főrabink az ünnepekről (6-7. oldal)

Az 5777. zsinagógai év naptára (5. és 8. oldal)

לשנה טובה תכתבו

Lösónó tajvó tikoszévu

Kedves barátunk!

Engedje meg, hogy beszámoljunk a Dohány utcai templomkörzet idén végzett tevékenységéről.

Minden este és reggel i.tentiszteletet tartunk a Wesselényi u. 7. alatti Talmud-Tórában, hiszen ez minden templomkörzet alapvető feladata és küldetése. Péntek este és szombat reggel az ünnepi i.tentiszteletek fényét és méltóságát emeli a férfikórus, amely avatott énekével komoly spirituális élményt nyújt. A kórus már több, nagysikerű koncertet is adott, kül-, és belföldön egyaránt. Szombat-helyi koncertjük az interneten is fellelhető.

Szombat délutánonként a Talmud-Tóra szinte mindig megtelik a sálesüdeszkekre. Péntek este a kiddus, valamint a sálesüdesz a tóramagyarázatok ideje. Ezeken az estéken a Scheiber Sándor Iskola kisdíákjai is részt vesznek.

Idén is több testvérkörzetet láttunk vendégül szombat délután. Járt nálunk a Frankel zsinagóga, a Hegedűs Gyula utcai körzet, a Dózsa-körzet, a Bethlen tér. A zsidó élet egyik legfontosabb eleme a tanulás és a tanítás. Talmud-Tóra oktatásunk megújulás alatt, az új oktatás beindulásáról honlapunkon és Facebook-oldalunkon adunk információt. Itt a gyerekek megismerkednek, a zsidó történelemmel. Minden kedden az i.tentisztelet után felnőttoktatást tart a körzet rabbija, halachikus kérdésekről, a Biblia kevésbé ismert könyveiről, zsidó történelemről, a zsidó élet eseményeiről. Azok, akik a zsidóságba való betérést fontolgatják, itt el tudják sajátítani a szükséges tudást.

Életünk nem csupán vallási programokból áll. Ki-kitekintünk a világba is. Ebben a Dohány Alapítvány vállal vezető szerepet, mely elsődleges feladatának tartja értékeink megőrzését, azok méltó kezelését.

Az idén 157. esztendejét betöltött templomkörzet kiemelt figyelmet fordít a közösség aktív tagjaira. A Dohány Alapítvánnyal együttműködve színvonalas programokat és közösségépítő eseményeket szervez mindazoknak, akik rendszeres, mondhatni állandó jelenlétükkel erősítik és fenntartják a közösséget. Kiállításokra, színházba, moziba járunk együtt, az Alapítvány segítségével, ezzel is növelve a közös élményanyagot.

Tavasszal a körzet állandó tagjaiból álló nagyobb csoporttal izraeli körutazáson vettünk részt. Nyáron néhány napot töltöttünk Balatonfüreden, ahol a zsidó üdülő biztosította a kóser étkezést, és egy minden igényt kielégítő wellness-szállodában pihentünk. Voltunk Pozsonyban, a Chászám Szajfer sírjánál, és Bécsben is. Az utazások alatt a legnagyobb körzethez illően természetesen volt a templomban is reggel és este minjen!

Évi több alkalommal szervezzük meg a Dohány Kulturális Páholyt, ahol a program változatos: előadások, koncertek, színpadi beszélgetések zajlanak. Vendégeink voltak többek között Bálint András és Gárdos Péter.

Nem marad el a tradicionális purimi és chanukkai vidám est sem, a közös Széder-est Pészach első estjén. Rajs Hásónó első estjén közös, ünnepi vacsorát rendeztünk (és rendezünk az idén is) a Goldmark-teremben. Sovuajsz első estjén szintén közös, a körzet hölgytagjai által készített tejes vacsorát költünk el. Havi egy alkalommal közösen ünnepeljük a szombat beköszöntét, családias ünnepi vacsorával, úgyszintén havonta közös sóletezés zajlik a szombat reggeli ima után. Heti rendszerességgel kártyapartik színtere a körzet kultúrterme.

Havi rendszerességgel jelenik meg a XIV. évfolyamát élő Pesti Sólet, a körzet lapja, amely nem csak az eseményekről számol be, de sok új és érdekes írást is közöl például Várkonyi Tibor vagy Dési János tollából. De meg kell említeni, Izsák Gábor barátunk, a lapban immár sokadik éve olvasható, népszerű, zsinagógákat bemutató sorozatát.

E programokat csak úgy tudtuk véghezvinni, hogy kül-, és belföldi magánszemélyek adományaikkal hozzájárultak az Alapítvány céljaihoz. Az Önök idén felajánlott egy százalékából járult hozzá például az Alapítvány egy Tóra-tekeres megjavításához.

Kedves Barátunk!

Közösségünk, mint életünk, sokszínű. Van aki „otthonról hozta” a zsidóságát, s van, aki itt sajátította el az alapokat. Van közöttünk 90 év feletti és van 20 éven innen is; van, aki mindent tud, és van, ki szinte semmit sem a zsidóságról. Értelmiségi és kétkezi munkás, vállalkozó és alkalmazott, egyenjogú és aktív tag. Mindenki szeretettel fordul a másik felé, béke és barátság jellemzi e templomközösséget. Mindenkit érdemei, és nem pozíciója alapján ítélünk meg, és fogadunk el. Összejöveleinken a jókedv és a vidámság dominál. A közösség tagjait születésnapjukon közösen köszöntjük, hiszen az ő érdemük, hogy élő körzet vagyunk.

Mint láthatja, a körzet élete színes és egyre bővül. A Dohány utcai Zsinagóga ma már nem csupán jelkép; élő, erős közösség, amelyre mindenkinek szüksége van, s amely mindenkit szeretettel vár és befogad. Ezt az életet Ön is tudja erősíteni, programjainkba Ön is be tud kapcsolódni, jó társaságot és hű barátokat tud találni, ha eljön a templomba, reggel vagy este, ha részt vesz kulturális és egyéb programjainkon. Mi örülünk, ha egyre többen vagyunk, hiszen akkor erősödünk, ha erősítjük egymást. Ma már nem csupán felnőttek, de iskolás gyerekek is részt vesznek a minden reggeli és esti i.tentiszteleteken, van, ki még előimádkozói feladatokat is ellát közülük.

Amennyiben felkeltettük érdeklődését, és szeretne gyakrabban részt venni a körzet életében, úgy várjuk nagy örömmel. Ha kérdése van, vagy szeretne többet megtudni egyes programjainkról, írjon a tnadel@gmail.hu vagy a korzet@dohany-zsinagoga.hu email-címre, keressen meg bennünket a www.dohany-zsinagoga.hu honlapon, vagy a Facebookon: www.facebook.com/Dohanytemplom.

Ugyancsak kérjük, hogy elérhetőségét szíveskedjék megadni a fenti címek egyikén.

Kívánunk Önnek és szeretteinek שנה טובה , békés új esztendőt:

Budapest, 2016. szeptember 30./5776. Elul 27.

Nádél Tamás s.k.
Elnök

Dr. Frölich Róbert s.k.
Főrabbi

Háromdimenziós séta Heródes templomában

Egy izraeli alapítvány virtuális túrát kínál a jeruzsálemi Templomhegyen.

Történelmi pontossággal rekonstruálták a kétezer évvel ezelőtti városrész életét.

Évente tízmilliónál is többen látogatnak el a Siratófalhoz, a hajdani jeruzsálemi Templom egyetlen megmaradt részéhez.

A Siratófal Örökség Alapítvány (Western Wall Heritage Foundation) bemutatta azt a programot, amelynek segítségével a látogatók high-tech minőségben és eredeti teljességében láthatják a templom épületegyüttesét. A virtuális rekonstrukció utazhatnak vissza az időben bő kétezer évet. A látogatók helyükön ülve, szemüveg és fejhallgató segítségével élvezhetik a 360 fokos panorámát.

Eddig az alapítvány a nyugati fal alatti folyosók és régészeti ásatások bemutatására szervezett programokat előre bejelentkezett csoportok számára. Az új virtuális „előadás” azonban egyéni jellegű.

Az élmény a Második Templom korába viszi vissza a látogatót, láthatják a zarándokokat és a papokat, és felkereshetik a Templomhegy legfontosabb helyszíneit: a Heródes által építtetett oszlopcsarnokot, a templomi udvart és a szentélyt.

A programot és a technikai hátteret az ArchTour cég fejlesztette. Történetek, rabbik és régészek átfogó kutatómunkájára volt szükség, hogy a Második Templom környezetét a lehető legpontosabban lehessen bemutatni.

(forrás: www.ynetnews.com)

Bar micvo 113 évesen

A március óta, hivatalosan is a világ legidősebb embere, a 113 éves Yisrael Kristal holokaszt-túlélő 100 éve, az első világháború miatt elmaradt bár micvójára készül hátfiai otthonában.

Lánya, Shulimath Kristal Kuperstoch elmondta, majd 100 családtag vesz részt az eseményen. Száz éve, 13 éves korában azért maradt el a bár micvója, mert édesapja a fronton harcolt az az orosz hadseregben, édesanyja pedig már három éve nem élt. 1903-ban született a ma Lengyelországhoz tartozó Zarnow városában, 1920-ban költözött Lódzba, hogy beálljon dolgozni a család cukrászdájába. Addig vitte az üzletet, amíg a nácik gettóba nem terelték a zsidókat, innen Auschwitzba került. Feleségét és két gyermekét megölték. 1950-ben érkezett Haifára második feleségével és fiával, itt is cukrászként helyezkedett el. Lányától és fiától számos unokája és dédunokája született.

Amikor megkérdezték Tőle, mi a hosszú élet titka, Kristal azt válaszolta, nem tudja, mert hite szerint minden az égben dől el és nem tudhatjuk, mi miért történik.

(forrás: mazsihisz.hu a Jewish Telegraphic alapján)

JELENTKEZZ
LEGYÉL A MAGYAR
CSAPAT TAGJA!

MACCABIAH

המכביה 20

מכבי הונגריה
MACCABI VAC HUNGARY

20. MACCABI
VILÁGJÁTÉKOK

2017. JÚLIUS 4–18.

IZRAEL

Legyél részese a közösségi sportélménynek! Várjuk a zsidó közösség sportoló tagjait több mint 30 sportágban, ifjúsági, felnőtt és masters (veterán) kategóriában.

Információ:
maccabiah2017@maccabi.hu

www.maccabi.hu

Dr. David J. Nisbet is a professor of psychology at the University of North Carolina at Chapel Hill. He is also a senior research advisor at the Center for the Study of Social Design. He has a Ph.D. in psychology from the University of North Carolina at Chapel Hill and a postdoctoral fellowship at the University of California, Berkeley. He is currently a senior research advisor at the Center for the Study of Social Design. He has a long history of research in the area of social design and has published numerous articles and books on the subject. He is also a frequent speaker at conferences and workshops on social design.

Dési János

A hirdetés szereplőit m

Pedig az egyik legk

Kasser egvike volt a V

A háború előtt a Nem

Langlet nem volt diplom

Nem így a svéd nyelvtanárt. Amikor a Magyar

„Ha úgy tetszik, mindannyian véletlenül ke-

Langlet asszony visszaemlékezései szerint Kas-

„Persze valójában ennek diplomáciái ereje nem

Arra a kérdésemre, ki lehetett az a szerencsés,

Eleinte csak négy ember dolgozott az akcióban.

Aztán nyáron megérkezett Wallenberg „és ez

De ez már egy másik történet.

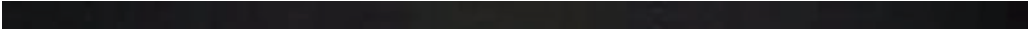
Hogy miért kereste Schramm Ede „illő jutalo-

5776. Elul 27. | 2016. s.

Varkonyi Tibor

Megtörtént, sőt az ifjú

hogyan is született ez a mára legendássá vált há-

Illetve valami változás csak bekövetkezett. Na-

egvébről is fecseghettek volna, ha nem tévéről.

és bármennyire is nagy a drámai tehetsége.

Ünnepi szokások, érdekességek

Rajs Hásónó: több mint, az újév ünnepe, az ember teremtésének napja is. Bölcseink a Tóra segítségével is pontosan kiszámították, Ádám i.e. 3761. Tisri hónap 1. napján, 23 óra 11 perc 20 másodperckor született.

Az ünnepi ételekben sok helyen a sárgarépa is szerepet kap, mert a répát héberül azokkal a betűkkel írják (gezer), mint az isteni ítéletet (gzar). S az Ö.való e napokban dönt sorsunkról...

Talán a legismertebb szokás a táslich. Akad, ahol a pészachi homec egy darabkáját szórják a vízbe, így kapcsolják össze az ünnepeket. Hogy teljes legyen a kör, Szukkajszkor eltesznek némi kenyérdarabot, s azt Pészach idején söpriki ki.

Jajm Kippur: e napon nem viselünk bőrcipőt sem, hanem vászoncipőt húzunk. Ezért, aki tornacipőben megy ilyenkor a zsinagógába, az nem „illetlen”, hanem az előírásokat követi.

Jajm Kippur az egyetlen bibliai ünnep, amelyet nem előz meg kiddus. Továbbá az egyetlen nap az évben, amikor sötétedés után is viselünk tálszt az imádság során.

A felharsanó hosszú sófárhangot követően, amely a böjt végét is jelzi, az egész gyülekezet azt mondja: „Jövőre Jeruzsálemben!”

Szukkajsz: a sátor díszítése a gyerekek számára remek szórakozás. Régen a papírból, gyümölcsökből alkotott díszeket évről-évre elővették. Az etrog-tartót ezüsből, olykor kókuszból készítették, s a tetejét különböző mintákkal díszítették.

Akadnak, akik fehér lapokat is felakasztanak, hogy emlékeztesse őket a felhőkre, amelyek körülvették a pusztában vándorló zsidókat, mielőtt megérkeztek az Ígéret Földjére, Izraelbe.

Az üvegből, vagy porcelánból készített méztartót nem csupán Rajs Hásónó napján használjuk, hanem Szukkajsz végéig mézbe mártjuk a kálácsot – esetenként az almát is.

Körzeti és Alapítványi hírek

Alapítványunk rendbe hozatta, felújította sírjait, sírköveit körzetünk azon régi tagjainak, akiknek sajnos hozzátartozóik sem élnek.

Szeptember 16-án a Scheiber Sándor iskola elsős diákjai is részt vettek szüleikkel együtt a péntek esti i.tentiszteleten és az ezt követő kidduson. Bízunk benne, jövőben rendszeres látogatói lesznek körzetünknek.

A szeptember 17-ei salesüdeszen köszöntöttük a szeptemberben születetteket (szigorúan névsor szerint): Cseresnye Béla, Hajdú Péter, Izsák Gábor, Király Miklós, Markovics Gyuri bácsi, Nádel Tamás, Róna Iván. Az életkorról legyen elég annyi, hogy a legfiatalabb a 46., míg a legkevesbé fiatal a 83. születésnapját ünnepelte.

A Dohány kile tagjai szeptember 18-án testületileg meglátogatták az ortodox és neológ temetőt. Több mint 30 sírt kerestek fel és mindenütt Kél mólé rachamimot és kaddist mondtak.

I M A R E N D

Hétköznap: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány Templomban.

Szombat reggeli ima a Dohány Templomban: Sachrisz: 9.³⁰ Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

Vasárnap reggeli ima: 8.⁰⁰-kor, esti ima: 18.⁰⁰-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni salesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

A salesüdeszek 18.⁰⁰-kor kezdődnek.

A Pesti Sólet menüje Rajs Hásónóra

Húsleves maceszgombóccal

Hozzávalók: 1 tyúk, 4 liter víz, 1 hagyma, 3 szál sárgarépa, 2 szál fehérrépa, 1 karalábé, 1 zellergumó, 1 csomó petrezselyem, kis darab gyömbér, szemes bors.

Maceszgombóchoz: 3 tojás, 3 evőkanál zsír, kb. 9 evőkanál maceszdara, só, bors, őrölt gyömbér.

Elkészítés: A feldarabolt tyúkot feltesszük főni, ha forr a víz, a szürkés habot leszedjük, majd hozzáadjuk a megtisztított zöltséget, fűszert. Lassú tűzön 2-3 órán keresztül főzzük. A tojásokat jól összekeverjük a zsírral, beleszórjuk a fűszereket, és hozzáadjuk a maceszdarát. Rövid ideig állni hagyjuk, majd vizes kézzel gombócokat formálunk, és a forró levesbe helyezzük.

Mézes Csirkemell

Hozzávalók: 6 db csirkemell, 3-4 nagy savanykás alma, 3-4 szál sárgarépa, 3 evőkanál méz, őrölt gyömbér, fahéj, szerecsendió, olívaolaj

Elkészítés: A megtisztított csirkemelleket kicsit besózzuk. Az almát és répát meghámozzuk és felszeleteljük. Forró serpenyőben, olívaolajban megsütjük a csirkemell mindkét oldalát, majd rácsurgatjuk a mézet, és amikor szinte kész, megszórjuk gyömbérrel, reszelt szerecsendióval, esetleg fahéjjal. Óvatosan fűszerezzünk. Miután kész, kivesszük a húsokat, beletesszük a répát, és hirtelen, nagy lángon megpirítjuk, majd hozzáadjuk az almaszeleteket is. Ugyanúgy ízesítjük, mint a húsokat (méz és fűszerek). Magában is fogyasztható, de tálalhatunk hozzá rizst köretként. Az almát ne keverjük, csak rázogassuk az edényt, mert könnyen péppé válik.

Almás palacsinta

Hozzávalók: 30 dkg liszt, 2 tojás, 4 dl szódavíz, 6 közepes alma, só, 1 ek cukor, fahéj, olaj

Elkészítés: A lisztből, a szódavízből és a tojásból a szokásosnál sűrűbb palacsintatésztát készítünk. Sózzuk, és 1 evőkanál cukrot is teszünk hozzá. Az almákat meghámozzuk, lereszeljük, és a palacsintatésztába keverjük.

Öntünk hozzá egy kis olajat, így ha teflonban sütjük, közben nem kell olajozni. Megsütjük mindkét oldalát, egy tálra tesszük, és minden palacsintát megszórunk cukorral, fahéjjal, és mézzel. Tálaláskor úgy szeleteljük.

Jó étvágyat kívánunk!

Újévi impressziók - az 5776-os év margójára

Kedves Olvasó(m)!

Néhány nap múlva beköszönt az 5777-es esztendő, így – főszerkesztőnk kérésének is eleget téve – rendhagyó módon, ezúttal nem egy városról, s annak történelméről, zsinagógájáról olvashatnak a már megszokott oldalon. Nehéz, igazán nagyon nehéz számot adnom, számot vetnem az elmúlt egy évünkről.

Izsák Gábor

Sokat gondolkodtam, hogy mit tudnék mondani, milyen újdonságot lehet megosztani a lapot olvasó(k) számára, ami még nem hangzott el korábban, vagy amelynek lesz némi maradandó tartalma a fejekben, esetleg üzenetének hatása lesz az 5777-es évre is.

Ennek tudatában, két gondolat fogalmazódott meg bennem. Az egyik, vessünk egy gyors pillantást mi is történt a szűk közösségünkben. Voltak sajnos, mint mindig szomorú pillanataink. Voltak, akik sajnos végleg elhagyták közösségünket. Szerencsére akadtak, és akadnak örömteli hírek is. Néhány barátunk átesett különböző betegségeken, de örömkünkre, már a felépülés útján jár (BH”).

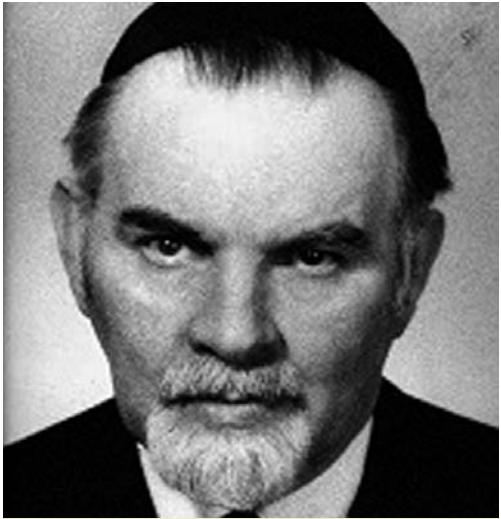
Heisler László

Megszületett Rudas Dani kántor barátunk kisgyermek, és már útban van közénk testvérkéje is, miként nálunk is, megérkezett Dóri kislányom húga, Szandra is.

A hétköznapi nehézségei ellenére elmondható a Dohány körzet, egy stabil, ha nem is mindig fiatalos, de dinamikus közösség. Mindig jönnek új tagok, mint ahogy vannak, akik máshol, másokkal szeretnék megélni a zsidóság érzését. A változatos programok és az összetartozás számos megnyilvánulása ad jó érzést azoknak, akik ezt a közösséget választják maguknak. Másik gondolat, ami eszembe jutott, egy régies régi emlék. Bár majd két évtized kihagyását követően tértem vissza ezen ódon falak közé egy családi tragédiát követően, előjöttek bennem az emlékek abból az időből, amikor még kisfiúként, – lehettem talán 4-5 éves, – a szüleim minden pénteken, vagy szombaton, nagyünnepeken a testvéremmel együtt elhoztak minket a körzetbe.

Jól emlékszem, akkor még a nagy zsinagóga főhajója fehér olajfestékkel volt lefestve, ami a nagyünnepeken, Rajs Hásónókor és Kol Nidrékor kimondottan furcsa, félelmetes hatást adott a szertartás egyes részeinek egy olyan korú gyerekeknek, mint én voltam.

A gyönyörű orgonajáték, az Uneszane Tajkef melódiája elengedhetetlen része volt, és a mai napig is az a mostani nagyünnepeinknek. Visszagondolva a 30-40 évvel ezelőtti Dohány Rajs Hásónókra, Kol-Nidrékre, Szimchász Tajrókra és a többi ünnepnapokra fura érzés fog el. Ilyenkor a nagyünnepeken, amikor a rabbink felolvassa az egykori rabbik és elöljárók névsorát, lelki szememmel látom őket ott a padsorok-

Salgó László

Eszembe jut a korábbi rabbi, Salgó László tiszteletparancsoló, komoly alakja, vagy a több generáció tanítójának, a nagy közszeretnek örvendő Zoldán bácsinak jellegzetes figurája. Manapság már csak ritkán találkozunk a nevűkel, jobbára, ha akad leszármazottuk, és velünk tudnak lenni, a Jahrzehitkor emlékükre a falnál kihelyezett mécsesnél elmondjuk a Káddist. Gondolataimat zárva, szeretném megköszönni körzetünk összes tagjának a sok segítséget, támogatást, munkát, amelyet a közösségért végeztek! Külön köszönet főrabbinaknak és családjának; elnökünknek és feleségének; same-szunknak, Münz Sanyinak és külön Fülöp Ildinek, azt a sok-sok jót, amit értünk teszték és tettetek eddig is!

Teljes szívemből kívánom minden barátunknak, aki még a felgyógyulás folyamatában van, hogy gyógyuljatok meg mihamarabb, legyetek ismét erősek, egészségesek! Kívánok mindenkinek az új esztendőre sok-sok jót, örömet, egészséget és sok szerencsét! Sonó Tajvó!

Izsák Gábor

Rajs Hásónó a Dohányban, 1987-ben

Ünnpeink az 5777. évben

Tisri

1	10.03.	Hétfő	Rajs Hásónó 1.
2	10.04.	Kedd	Rajs Hásónó 2.
3	10.05.	Szerda	Gódaljó böjtje
4	10.06.	Csütörtök	
5	10.07.	Péntek	
6	10.08.	Szombat	
7	10.09.	Vasárnap	
8	10.10.	Hétfő	
9	10.11.	Kedd	Erev Jajm Kippur
10	10.12.	Szerda	Jajm Kippur, Mázkir
11	10.13.	Csütörtök	
12	10.14.	Péntek	
13	10.15.	Szombat	
14	10.16.	Vasárnap	Erev Szukkajsz
15	10.17.	Hétfő	Szukkajsz 1.
16	10.18.	Kedd	Szukkajsz 2.
17	10.19.	Szerda	Chajl chámajéd
18	10.20.	Csütörtök	Chajl chámajéd
19	10.21.	Péntek	Chajl chámajéd
20	10.22.	Szombat	Chajl chámajéd
21	10.23.	Vasárnap	Hajsánó rábó
22	10.24.	Hétfő	Smini Áceresz, Mázkir
23	10.25.	Kedd	Szimchász Tajró
24	10.26.	Szerda	Újholdhirdetés
25	10.27.	Csütörtök	
26	10.28.	Péntek	
27	10.29.	Szombat	
28	10.30.	Vasárnap	
29	10.31.	Hétfő	
30	11.01.	Kedd	Rajs Chajdes 1.

Chesván

1	11.02.	Szerda	Rajs Chajdes 2.
2	11.03.	Csütörtök	
3	11.04.	Péntek	
4	11.05.	Szombat	
5	11.06.	Vasárnap	
6	11.07.	Hétfő	
7	11.08.	Kedd	
8	11.09.	Szerda	
9	11.10.	Csütörtök	
10	11.11.	Péntek	
11	11.12.	Szombat	
12	11.13.	Vasárnap	
13	11.14.	Hétfő	
14	11.15.	Kedd	
15	11.16.	Szerda	
16	11.17.	Csütörtök	
17	11.18.	Péntek	
18	11.19.	Szombat	
19	11.20.	Vasárnap	
20	11.21.	Hétfő	
21	11.22.	Kedd	
22	11.23.	Szerda	
23	11.24.	Csütörtök	
24	11.25.	Péntek	
25	11.26.	Szombat	
26	11.27.	Vasárnap	
27	11.28.	Hétfő	Jajm kippur kóton
28	11.29.	Kedd	
29	11.30.	Szerda	Újholdhirdetés

Kiszlév

1	12.01.	Csütörtök	Rajs Chajdes
2	12.02.	Péntek	
3	12.03.	Szombat	
4	12.04.	Vasárnap	
5	12.05.	Hétfő	
6	12.06.	Kedd	
7	12.07.	Szerda	
8	12.08.	Csütörtök	
9	12.09.	Péntek	
10	12.10.	Szombat	
11	12.11.	Vasárnap	
12	12.12.	Hétfő	
13	12.13.	Kedd	
14	12.14.	Szerda	
15	12.15.	Csütörtök	
16	12.16.	Péntek	
17	12.17.	Szombat	
18	12.18.	Vasárnap	
19	12.19.	Hétfő	
20	12.20.	Kedd	
21	12.21.	Szerda	
22	12.22.	Csütörtök	
23	12.23.	Péntek	
24	12.24.	Szombat	
25	12.25.	Vasárnap	Chanukka 1.
26	12.26.	Hétfő	Chanukka 2.
27	12.27.	Kedd	Chanukka 3.
28	12.28.	Szerda	Chanukka 4. Újholdhirdetés
29	12.29.	Csütörtök	Chanukka 5.

Tévész

1	12.30.	Péntek	Chanukka 6. Rajs Chajdes 1.
2	12.31.	Szombat	Chanukka 7. Rajs Chajdes 2.
3	01.01.	Vasárnap	Chanukka 8.
4	01.02.	Hétfő	
5	01.03.	Kedd	
6	01.04.	Szerda	
7	01.05.	Csütörtök	
8	01.06.	Péntek	
9	01.07.	Szombat	Ászóró Bötévész
10	01.08.	Vasárnap	
11	01.09.	Hétfő	
12	01.10.	Kedd	
13	01.11.	Szerda	
14	01.12.	Csütörtök	
15	01.13.	Péntek	
16	01.14.	Szombat	
17	01.15.	Vasárnap	
18	01.16.	Hétfő	
19	01.17.	Kedd	
20	01.18.	Szerda	
21	01.19.	Csütörtök	
22	01.20.	Péntek	
23	01.21.	Szombat	
24	01.22.	Vasárnap	
25	01.23.	Hétfő	
26	01.24.	Kedd	Újholdhirdetés
27	01.25.	Szerda	
28	01.26.	Csütörtök	
29	01.27.	Péntek	Jajm kippur kóton

Svát

1	01.28.	Szombat	Rajs Chajdes
2	01.29.	Vasárnap	
3	01.30.	Hétfő	
4	01.31.	Kedd	
5	02.01.	Szerda	
6	02.02.	Csütörtök	
7	02.03.	Péntek	
8	02.04.	Szombat	
9	02.05.	Vasárnap	
10	02.06.	Hétfő	
11	02.07.	Kedd	Sábász Síró
12	02.08.	Szerda	
13	02.09.	Csütörtök	
14	02.10.	Péntek	
15	02.11.	Szombat	Tu bisvát
16	02.12.	Vasárnap	
17	02.13.	Hétfő	
18	02.14.	Kedd	
19	02.15.	Szerda	
20	02.16.	Csütörtök	
21	02.17.	Péntek	
22	02.18.	Szombat	
23	02.19.	Vasárnap	
24	02.20.	Hétfő	
25	02.21.	Kedd	Újholdhirdetés Sábász Sökólim
26	02.22.	Szerda	
27	02.23.	Csütörtök	
28	02.24.	Péntek	
29	02.25.	Szombat	Jajm kippur kóton
30	02.26.	Vasárnap	Rajs Chajdes 1.

Ádár

1	02.27.	Hétfő	Rajs Chajdes 2.
2	02.28.	Kedd	
3	03.01.	Szerda	
4	03.02.	Csütörtök	
5	03.03.	Péntek	
6	03.04.	Szombat	
7	03.05.	Vasárnap	Zájin ádár
8	03.06.	Hétfő	
9	03.07.	Kedd	Sábász Zóchajr
10	03.08.	Szerda	
11	03.09.	Csütörtök	
12	03.10.	Péntek	
13	03.11.	Szombat	Eszer böjtje
14	03.12.	Vasárnap	Purim
15	03.13.	Hétfő	Susán Purim
16	03.14.	Kedd	
17	03.15.	Szerda	
18	03.16.	Csütörtök	
19	03.17.	Péntek	
20	03.18.	Szombat	
21	03.19.	Vasárnap	
22	03.20.	Hétfő	
23	03.21.	Kedd	Sábász Póró Újholdhirdetés
24	03.22.	Szerda	
25	03.23.	Csütörtök	
26	03.24.	Péntek	
27	03.25.	Szombat	
28	03.26.	Vasárnap	Jajm kippur kóton
29	03.27.	Hétfő	

Niszán

1	03.28.	Kedd	Sábász Háchajdes Rajs Chajdes
2	03.29.	Szerda	
3	03.30.	Csütörtök	
4	03.31.	Péntek	
5	04.01.	Szombat	
6	04.02.	Vasárnap	
7	04.03.	Hétfő	
8	04.04.	Kedd	Sábosz Hágódajl
9	04.05.	Szerda	
10	04.06.	Csütörtök	
11	04.07.	Péntek	
12	04.08.	Szombat	
13	04.09.	Vasárnap	
14	04.10.	Hétfő	Erev Pészach Elsőszülöttek böjtje
15	04.11.	Kedd	Pészach 1.
16	04.12.	Szerda	Pészach 2.
17	04.13.	Csütörtök	Chajl chámajéd
18	04.14.	Péntek	Chajl chámajéd
19	04.15.	Szombat	Chajl chámajéd
20	04.16.	Vasárnap	Chajl chámajéd
21	04.17.	Hétfő	Pészach 7.
22	04.18.	Kedd	Pészach 8. Mázkir
23	04.19.	Szerda	
24	04.20.	Csütörtök	
25	04.21.	Péntek	
26	04.22.	Szombat	
27	04.23.	Vasárnap	
28	04.24.	Hétfő	
29	04.25.	Kedd	Újholdhirdetés
30	04.26.	Szerda	Rajs Chajdes 1.

Ijjár

1	04.27.	Csütörtök	Rajs Chajdes 2.
2	04.28.	Péntek	
3	04.29.	Szombat	Jom HáZikáron
4	04.30.	Vasárnap	Jom HáÁcmáut
5	05.01.	Hétfő	
6	05.02.	Kedd	
7	05.03.	Szerda	
8	05.04.	Csütörtök	
9	05.05.	Péntek	
10	05.06.	Szombat	
11	05.07.	Vasárnap	
12	05.08.	Hétfő	
13	05.09.	Kedd	
14	05.10.	Szerda	Pészach séni
15	05.11.	Csütörtök	
16	05.12.	Péntek	
17	05.13.	Szombat	
18	05.14.	Hétfő	Lag Boajmer
19	05.15.	Hétfő	
20	05.16.	Kedd	
21	05.17.	Szerda	
22	05.18.	Csütörtök	
23	05.19.	Péntek	
24	05.20.	Szombat	
25	05.21.	Vasárnap	
26	05.22.	Hétfő	
27	05.23.	Kedd	Újholdhirdetés
28	05.24.	Szerda	
29	05.25.	Csütörtök	Jajm kippur kóton

Sziván

1	05.26.	Péntek	Rajs Chajdes
2	05.27.	Szombat	
3	05.28.	Vasárnap	
4	05.29.	Hétfő	
5	05.30.	Kedd	Erev Sovuajsz
6	05.31.	Szerda	Sovuajsz 1.
7	06.01.	Csütörtök	Sovuajsz 2. Mázkir
8	06.02.	Péntek	
9	06.03.	Szombat	
10	06.04.	Vasárnap	
11	06.05.	Hétfő	
12	06.06.	Kedd	
13	06.07.	Szerda	
14	06.08.	Csütörtök	
15	06.09.	Péntek	
16	06.10.	Szombat	
17	06.11.	Vasárnap	
18	06.12.	Hétfő	
19	06.13.	Kedd	
20	06.14.	Szerda	
21	06.15.	Csütörtök	
22	06.16.	Péntek	
23	06.17.	Szombat	
24	06.18.	Vasárnap	
25	06.19.	Hétfő	
26	06.20.	Kedd	Újholdhirdetés
27	06.21.	Szerda	
28	06.22.	Csütörtök	
29	06.23.	Péntek	Jajm kippur kóton
30	06.24.	Szombat	Rajs Chajdes 1.

Támmuz

1	06.25.	Vasárnap	Rajs Chajdes 2.
2	06.26.	Hétfő	
3	06.27.	Kedd	
4	06.28.	Szerda	
5	06.29.	Csütörtök	
6	06.30.	Péntek	
7	07.01.	Szombat	
8	07.02.	Vasárnap	
9	07.03.	Hétfő	
10	07.04.	Kedd	
11	07.05.	Szerda	
12	07.06.	Csütörtök	
13	07.07.	Péntek	
14	07.08.	Szombat	
15	07.09.	Vasárnap	
16	07.10.	Hétfő	
17	07.11.	Kedd	
18	07.12.	Szerda	Sivó Ószor Bötámmuz
19	07.13.	Csütörtök	
20	07.14.	Péntek	
21	07.15.	Szombat	
22	07.16.	Vasárnap	
23	07.17.	Hétfő	
24	07.18.	Kedd	Újholdhirdetés
25	07.19.	Szerda	
26	07.20.	Csütörtök	
27	07.21.	Péntek	
28	07.22.	Szombat	Jajm kippur kóton
29	07.23.	Vasárnap	

Áv

1	07.24.	Hétfő	Rajs Chajdes
2	07.25.	Kedd	
3	07.26.	Szerda	
4	07.27.	Csütörtök	
5	07.28.	Péntek	
6	07.29.	Szombat	
7	07.30.	Vasárnap	
8	07.31.	Hétfő	
9	08.01.	Kedd	Sábász Cházajn
10	08.02.	Szerda	Tisó Bóáv
11	08.03.	Csütörtök	
12	08.04.	Péntek	
13	08.05.	Szombat	
14	08.06.	Vasárnap	
15	08.07.	Hétfő	
16	08.08.	Kedd	Sábász Náchámu
17	08.09.	Szerda	
18	08.10.	Csütörtök	
19	08.11.	Péntek	
20	08.12.	Szombat	
21	08.13.	Vasárnap	
22	08.14.	Hétfő	
23	08.15.	Kedd	Újholdhirdetés
24	08.16.	Szerda	
25	08.17.	Csütörtök	
26	08.18.	Péntek	
27	08.19.	Szombat	
28	08.20.	Vasárnap	Jajm kippur kóton
29	08.21.	Hétfő	
30	08.22.	Kedd	Rajs Chajdes 1.

Elul

1	08.23.	Szerda	Rajs Chajdes 2. Sófárfúvás kezdete
2	08.24.	Csütörtök	
3	08.25.	Péntek	
4	08.26.	Szombat	
5	08.27.	Vasárnap	
6	08.28.	Hétfő	
7	08.29.	Kedd	
8	08.30.	Szerda	
9	08.31.	Csütörtök	
10	09.01.	Péntek	
11	09.02.	Szombat	
12	09.03.	Vasárnap	
13	09.04.	Hétfő	
14	09.05.	Kedd	
15	09.06.	Szerda	
16	09.07.	Csütörtök	
17	09.08.	Péntek	
18	09.09.	Szombat	
19	09.10.	Vasárnap	
20	09.11.	Hétfő	
21	09.12.	Kedd	
22	09.13.	Szerda	Első szlichajsz
23	09.14.	Csütörtök	
24	09.15.	Péntek	
25	09.16.	Szombat	
26	09.17.	Vasárnap	
27	09.18.	Hétfő	
28	09.19.	Kedd	
29	09.20.	Szerda	Erev Rajs Hásónó

ראש השנה Rajs Hásónó

Az újesztendő héber neve annyit jelent: az év feje. Tisri hónap első két napja a zsinagógai év kezdete. A hónapokat a zsidó időszámítás a tavasz hónapjától kezdi. A Tóra nem nevezi nevükön a hónapokat, sorszámmal, vagy valamilyen természeti fordulóponttal utal rájuk. Ma ismert nevüket a babilóniai fogság után kapták. Tisri hónapja a Tórában „a hetedik” néven szerepel. Nevének gyökere valószínűleg annyit jelent: a kezdet. Ez volt a gazdasági év kezdete a bibliai időkben. Ezra ezen a napon olvasta fel a Tórát az egész nép előtt. A Talmud Rajs Hásónó traktátusa négy évkezdetet ismertet velünk. Ezek közül az egyik Tisri első napja, amikor minden élő megítéltetik a Földön. Rabbi Kruszedáj mondta rabbi Jochanan nevében: három könyvet tart nyitva I.ten e napon. Egyik az igaz embereké, a másik a gonoszaké, s a harmadik pedig a kettő között állóké. Az igazak azonnal bekerülnek az élet könyvébe, gonoszok a halál könyvébe. A kettő között állóknak azonban Jajm Kippurig van idejük, hogy a mérleget az igaz ember kritériuma felé billentsék. Rabbi Eliezer tanítása szerint a világ is ezen a napon teremtetett. A Rajs Hásónó-i liturgiában, és az újesztendőt követő tíz napban mindkét felfogás megjelenik. Imáinkban elismerjük a M.ható felettünk való ítélkezésének jogát, s könyörgő, bűnbánó fohászokat mondunk, megpróbálva ezzel elnyerni I.ten bocsánatát. Az imák egyik központi eleme az Ünőszáne tajkef kezdetű imaköltemény. A költemény szerzője Kalonymus ben Mesulám, s a legenda a mainzi Ámnon rabbi mártíriumához köti. Ezen imában I.ten, mint a világ bírása jelenik meg, aki ezen a napon ül törvényt teremtményei felett. Megkapó képekben mutatja be az ima az ítélkezést, s a megbocsátás reménységét. Fehér halotti ruhát, kitlit öltenek a férfiak, egyrészt jelezve, hogy készen állnak az ítéletre, másrészt pedig az angyalok hóféhérségéhez kívánva hasonlatossá tenni magukat.

Megfűjjuk a sófárt, melynek jajongó, ugyanakkor felrázó hangja felhívja a figyelmünket a Világ Királyának ítéletére, s az azt megváltoztatni képes őszinte bűnbánatra. A sófár kapocs a múlttal, hiszen a zsidó tradíció szerint Ábrahám e napon helyezte oltárra fiát, Izsákot, aki helyett végül egy kost áldozott fel. E kos szarvából készült az első sófár. Más szimbólumokat is hordoz azonban e kürt: 1. a király fanfárhang mellett vonul be – utal a Királyok Királyára. 2. A kinyilatkoztatás zengő sófárhang kíséretében zajlott – s mi ragaszkodunk a parancsolatokhoz. 3. A messianisztikus kor nyitányát sófárhang fogja jelezni – várjuk a megváltást, a Messiás eljövetelét. A rituálisan megszólaltatott sófár összesen 100 hangot ad ki.

Rajs Hásónó napjai a munkavégzési tilalom szempontjából főünnepi kategóriába tartoznak. Mindennemű munkavégzés tilos, de égő tűzről új tüzet gyújtani, kisebb tárgyakat utcára vinni és aznapra főzni szabad.

Elérkeztünk az őszi nagyünnepekhez. A zsinagógai esztendő legfenségesebb időszaka ez az ünnepfűzér, a ימים נוראים, a Félelmetes Napok. A félelem nem a szívekben rejlő érzelmet, hanem I.ten félelmének kiteljesedését jelenti. Három, egymástól majdhogynem független, de mégis összefonódó ünnepet ülünk, melynek origója az újesztendő, katarzisa az Engesztelés napja, s végakkordja a Sátrak ünnepe. Rajs Hásónó és Jajm Kippur között különleges időszakot élünk. Ez az עשרת ימי התשובה, a megtérés tíz napja. E tíz napban végiggondoljuk életünket, feltárjuk hibáinkat önmagunk előtt, s megfogadjuk, hogy igyekszünk büntelenül, tiszta lélekkel élni ezentúl. Rajs Hásónót megelőzően szokás ellátogatni a temetőbe, szeretteink sírjához. Ez a közismert קבר אבות (kever Óvajsz, Kéverovesz). Most az őszi, nagyünnepi kör általános tudnivalóin kívül igyekszünk néhány kevésbé ismert csemegével is szolgálni.

Dr. Frölich Róbert rovata

Rajs Hásónó az év kezdete. Hogy az esztendő olyan legyen, amilyenek szeretnénk, szimbolikus étkeket is fogyasztunk. A kerek bárcheszt mézbe mártjuk, nem sóba, hogy édes legyen az esztendő. Kerek pedig azért, hogy kerek legyen az esztendő. Diót nem fogyasztunk, mert a dió héber nevének számértéke megegyezik a bűn szó számértékével. Szokás továbbá almát is mézbe mártva fogyasztani. Rajs Hásónó első napjának délutánján le kell menni valamilyen természetes víz (folyó, tó, kút stb.) partjára, s ott kenyérmorzsákat kell a vízbe szórni, ima kíséretében. Ez a תשליח (Táslich) szertartás. E rítussal jelképesen vízbe szórjuk bűneinket. Más értelmezés szerint, ahogy a halak sosem csukják be a szemüket, úgy I.ten is örökké figyel és őriz bennünket. A Rajs Hásónó és Jajm Kippur közötti szombat neve שבת שובה (Sábász Súvó), a megtérés szombatja. Közismert magyarázata e névnek, hogy a megtérés időszakában mi más is lehetne a szombat neve, mint a megtérés szombatja? Az igazság azonban az, hogy nevét a háftóra első szavairól kapta, mely így hangzik: שובה ישראל, Térj meg, Izrael! (Hósea 14/2).

יום כפור Jajm Kippur

Tisri hónap tizedik napja, a legszentebb ünnep, az Engesztelés napja. A Tórában a „szombatok szombatjának” nevezik, és törvény, hogy „sanyargassuk lelkeinket”. A bibliai korban e napon különleges áldozatot mutatott be a főpap. Két kecskebakot hoztak elé, s sorsolással döntötte el, melyiket áldozza fel engesztelőáldozatként, s melyiket kergesse el a pusztába, miután kezét a bak fejére téve ráolvasta Izrael bűneit. Jelképes szertartás volt ez, mellyel Izrael kinyilvánította, hogy elkergeti magától a bűnt, s tisztán akar állni I.ten előtt. Mikor még állt Jeruzsálemben a Szentély, ez volt az egyetlen nap, mikor a főpap belépett a קדש הקדשים –ba, a Szentek Szentjébe, a Szentély legfelsőbb termébe, ahol a frigyláda állt, s ott hangos imát mondott, melyben kiejtette I.ten egyébként kiejthetetlen nevét.

fotó: Sharon Asher

fotó: Sharon Asher

A Tóra nem fejti ki részletesen, hogy mit is jelent a lélek sanyargatása. A halácha szerint nem eszünk, nem iszunk, nem mosakszunk (az élvezet kedvéért), nem használunk illatosító- vagy szépítőszereket, nem viselünk bőrtalpú cipőt és tartózkodunk a házaselettől. Minden, ami élvezetet okoz, tilos, csakúgy, mint a munkavégzés. Természetesen a gyerekek, a betegek és a várandós asszonyok fel vannak mentve a böjt alól. Életveszély esetén pedig Jajm Kippur minden törvénye áthágható. Bölseink tanítása szerint a nap maga engesztelést hoz, de csak akkor, ha bűnbánattal párosul. Ezért kérünk bocsánatot mindazoktól, akiket év közben megbántottunk, s ezért kell nekünk is megbocsátanunk. Szokás, hogy a Jajm Kippurt megelőző napon a férfiak egy kakast, a nők egy tyúkot a fejük fölött megforgatnak, ima kíséretében, mintegy „ráolvasva” a bűneiket. Ez a כפרות, Kápórajsz, Köpóri szertartás. Mint minden nap, Jajm Kippur is este kezdődik, melynek neve Kol Nidré. A név annyit jelent: minden fogadalom. E szavakkal kezdődik az ünnepet köszöntő fohász, melyben feloldozást kérünk minden fogadalmunkra, melyet önmagunkra nézve teszünk az elkövetkező évben, de elkapkodjuk, nem gondoljuk át, s ezért teljesíthetetlenek. Jajm Kippur feloldja ezeket, **és csak ezeket** a fogadalmakat. Olyan ígéret, melyben más is érintett, nem oldható fel! Az ima eredete kétséges. Vannak, akik szerint már a VIII. században is ismerték, s a karaiták és a tradicionális zsidóságot hirdetők közötti ellentétekre utalt. Mások úgy vélik, a XV. századi Spanyolországból ered, s a kényszerkítértek, a marannusok fohásza volt. Bárhogy legyen, a Kol Nidré, megrázó dallamával, áhitatával a nap szimbólumává és egyik legismertebb imájává vált.

Mivel a nap legfontosabb üzenete a bűnbánat, az imák is e gondolat köré csoportosulnak. Az alfabetikus sorrendbe szedett nagy bűnvallomás, ידידי (viduj) a korai középkorból származik. Először a nyolcadik századi Ácháj Gáon említi, de ráv Ámrám szidurjában (imakönyvében) egy talán még korábbi verzió szerepel. A nap központi eleme az עבודה (ávajdó), az egykori szentélybeli szolgálatot idéző imarész. Ennek legkorábbi elemei a IV. században keletkeztek. A benne lévő imaköltemények Joszi ben Joszi, Slomó ibn Gvirol, Júda Hálévi és Mose ibn Ezra művei. Az egységet nyitó vers Mesulám ben Kalonymus műve. Mikor az előimádkozó felidézi a főpap Szentek Szentjében mondott fohászát, leborulunk a zsinagógában. A nap utolsó egysége a záróima, נעילה (Nöiló). Neve annyit jelent: bezárás, és utal az ég kapuinak bezárására. A Szentély idejében akkor kezdtek mondani, mikor bezárták a Szentély kapuit, azaz egy órával napnyugta előtt. E szokás nyomán mi is egy órával a böjt kimenetele előtt kezdjük mondani. A III. században már említik, s ezen egység a nap imáinak és fohászainak lényegi, esszenciális ismétlése. A napot egyetlen, hosszú sófárhang búcsúztatja. Jajm Kippurkor, (akárcsak Rajs Hásónókor) a férfiak fehér halotti ruhát, kitlit öltenek. Érdekeség, hogy a kumráni tekercsek tanúsága szerint (Habakuk-kommentár 11/4-8) a kumráni közösség más napon ünnepelte az Engesztelés napját, mint Izrael más közösségei.

סוכות Szukkajsz

A három zarándokünnep közül Szukkajsz az utolsó a sorban, bár a zsinagógai év kezdete után az első. Tórai parancs, hogy sátrat kell építenünk, és abban kell laknunk nyolc napon át, emlékezve az Exodust követő negyven esztendei pusztai vándorlásra. A sátrat Jajm Kippur kimenetelekor már elkezdik építeni. Legalább három oldalát fel kell építeni, a negyedik lehet egy meglévő fal is. Tetejét náddal fedik be, hogy látható legyen az ég. Feldíszítik, hiszen a lakást is díszek ékítik, hogy kellemesebb legyen a bent-tartózkodás. Az ünnep kötelező kelléke az ארבעה מינים, Árbóó minim, az ünnepi csokor. Négy növényt: fűzfaágat, pálmaágot, mirtuszágot és egy citrusfa gyümölcsét, az אתרוג, eszrogot fogjuk egybe. A reggeli ima alatt bizonyos alkalmakkor kézbe vesszük a csokrot, és a négy égtáj, valamint az ég és föld felé lengetjük. Szukkajsz első két napja főünnep. Ezekre a napokra a fentiekben ismertetett törvények vonatkoznak. A következő öt nap félünnep, ekkor – ha nem szombatra esik, – mindenféle munkavégzés megengedett, de az ünnep egyéni jellegzetességeit (sátorban étkezés, ünnepi csokor) meg kell tartani. Az utolsó félünnep neve הושענא רבה, Hajsánó Rábbó, ekkor a reggeli ima keretein belül fűzfaágak leveleit verjük le az ágakról, jelképezve ezzel a bűneinktől való megszabadulást. A zsidó hagyomány szerint e napig van időnk, hogy a ránk mért ítéletet őszinte megbánással megváltottassuk. A félünnep szombatján a קהלת-et, a Prédikátor Könyvét szokták olvasni. E bibliai könyv mély filozófiai eszmeftuttatások gyűjteménye, hagyomány a megfáradt Salamon királyt tartja szerzőjének. Azért olvassák ekkor, mert e könyv melankolikus hangulata illik az őszi ünnephez. A nyolcadik nap, noha egybefüggő a Sátrak Ünnepevel, különálló ünnep. Neve שמיני עצרת, Smini Áceresz, A Nyolcadik napi záróünnep. E napon főünnepi törvények szerint élünk, de már nem megyünk be a sátorba és nem használjuk az ünnepi csokrot sem. Ezen a napon a Muszáf imába betoldjuk az esőért való imát, a Gesem-bencsolást. Ha nincs a félünnepek között szombat, e napon olvassák a קהלת-et. Este beköszönt a שמחת תורה, Szimchász Tajró, a Tóra Örömünnepe. Az est fénypontja, mikor az összes Tóra-tekeracet kivesszük a frigszekrényből, és hétszer körbevonulunk a templomban. A gyerekek számára ez nagy élmény, hiszen minden megengedett nekik, és még édességet is kapnak..., feltéve, ha lelkesen kísérik a Tórákat kis zászlókat lengetve! Másnap a reggeli imában befejezzük a Tóra olvasását, és mivel a Tórát egy napra sem lehet elhagyni, rögtön újra is kezdjük az olvasást. Ekkor minden férfit, aki beszámít a minjenbe, fel kell hívni a Tórához. Akárcsak előző este, most is hét körmenetet tartunk a Tóra-tekercekkel. Szukkajsz napjaiban szokás אושפיזין, Uspizin szertartás. Az uspizin szó a latin hospice hebraizált változata. E rituálé szimbolikus vendéglátást jelent, és egy XVI. századi kabbalisztikus szokás továbbélése. A sátorban vendégül látjuk a Biblia nagy alakjait, Ábrahámot, Izsákot, Jákobot, Józsefet, Mózes, Áront és Dávidot, minden nap mást és mást.

לשנה טובה תכתבו!

fotó: Sharon Asher